

6. Шапкова Л. В. Частные методики адаптивной физической культуры: учеб. пособ. / Л. В. Шапкова. – М. : Советский спорт, 2003. – 446 с.
7. Шеремет М. К та ін.. Логопедія: підручник / М. К. Шеремет, В. В. Тарасун., С. Ю. Конопляста, В. О. Кондратенко, Н. В. Чередніченко, І. С. Марченко, В. В. Тищенко, І. В. Мартиненко, О. Ю. Ромась. - К.: Слово, 2010. - 665 с.
8. Dziemidowicz Dziecko głuche i język ojczysty: traktat o rozwoju języka w całkowitej ciszy / Czesław Dziemidowicz. - Bydgoszcz : Tanan, 1996. – 259 s.
9. Maruszewski T. Psychologia poznania / Tomasz Maruszewski. – Wydawnictwo psychologiczne: Gdańsk, 2001. – 425 s.
10. Marshal M. Psychological development of deaf children / Mark Marshal. – oxford university press: New York, 1993. – 277 p.
11. Mayberry R. Cognitive development in deaf children: the interface of language and perception in neuropsychology / Rachel I. Mayberry. - Elsevier Science: Montreal, 2002. – 107 p.
12. Pickering Susan J. Working memory and education / Susan J Pickering oxford university press: New York , 2012.- 309 p.

Віталію Кашуба

Національний університет фізичного виховання і спорту України

ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ СТУДЕНТІВ СПЕЦІАЛЬНИХ МЕДИЧНИХ ГРУП ІЗ ПОРУШЕННЯМ ПОСТАВИ

У статті розглянуто питання фізичного виховання студентів із порушенням постави у спеціальних медичних групах вищих освітніх установ. На основі узагальненого теоретичного аналізу даних спеціальної літератури та практичного досвіду систематизовано методичні аспекти фізичного виховання таких студентів під час навчання. Проаналізовано існуючі технології і програми корекції постави у студентів. За результатами проведеного дослідження встановлена необхідність розширення сфери дослідження у напрямі подальшої розробки методичних основ фізичного виховання студентів із порушенням постави у спеціальних медичних групах.

Ключові слова: студент, ВНЗ, фізичне виховання, постава, порушення, корекція, методика.

Аннотація. В. Кашуба. Методические аспекты физического воспитания студентов специальных медицинских групп с нарушением осанки.

В статье рассмотрены вопросы физического воспитания студентов с нарушением осанки в специальных медицинских группах высших образовательных учреждений. На основе обобщенного теоретического анализа данных специальной литературы и практического опыта систематизированы методические аспекты физического воспитания таких студентов во время учебы. Проанализированы существующие технологии и программы коррекции осанки у студентов. По результатам проведенного исследования установлена необходимость расширения сферы исследования в направлении дальнейшей разработки методических основ физического воспитания студентов с нарушением осанки в специальных медицинских группах.

Ключевые слова: студент, вуз, физическое воспитание, осанка, нарушение, коррекция, методика.

V. Kaszuba. The methodical aspects of physical training of students' in special medical groups in violation of posture.

The paper deals with the physical education of students' in special medical groups with impaired posture of higher education institutions is considered. To the fact that there is a permanent increase in the percentage of students that are diagnosed by incorrect posture in recent years the relevance of the above problems due.

The task of the work – the existing organizational and methodological aspects of physical education of students' in special medical groups with disabilities in a posture is summarize.

Based of a generalized on the theoretical analysis of literature data and the practical experience methodical aspects of physical training of students during their studies was systematized. Existing technologies and posture correction program for students was analyzed. In the optimization of the improvement of the means some authors see reserves. Use fitness or fitness technology, traditional and non-traditional forms and means of exercise, see others authors. The feasibility of using swimming is several studies have proved, modern and innovative techniques and types of physical training aimed at solving the problems caused by the violation of posture. The opinions of experts about the effectiveness of tools, techniques and posture correction in direction of of students' university differ greatly. Of the study established the need to broaden the scope of research in the direction of further development of methodical bases of physical training of students with impaired posture in special medical groups was according to the results.

Key words: student, school, physical education, posture, violation correction method.

Належному рівню рухової активності, як найбільш дієвому фізіологічному подразнику, належить провідна роль у процесі повноцінному розвитку організму, який визначає життєвий тонус та психофізичний стан організму загалом. Доведено, що зі вступом до вищих освітніх установ загальна рухова активність студентів значно знижується. Цілком закономірно, що з початком навчання у ВНЗ пов'язують збільшення кількості студентів із порушенням постави. Масовий характер порушень постави – один з найбільш злободенних проблем сучасного суспільства.

Актуальність вищевикладеної проблематики обумовлена тією обставиною, що в останні роки спостерігається перманентне збільшення відсотку студентів у котрих діагностуються порушення постави [2, 3, 7, 10-12]. Такі порушення не повинні розцінюватися як нешкідлива, що не вимагає корекції, деформація хребта. Порушення постави вважається ключовою передумовою розвитку серйозних порушень апарату руху (сколіотична хвороба, остеохондроз, тощо) [5, 11, 17].

Тісний зв'язок між станом постави та здоров'ям доведений численними дослідженнями [2-6, 10-18], у котрих зазначено, що відсутність відхилень в стані опорно-рухового апарату (далі ОРА) є чільною умовою нормального функціонування органів і систем, розвитку організму у цілому, підвищення працездатності і зміцнення здоров'я. Відтак, нині все більшої ваги набувають питання профілактики й фізичної реабілітації студентів із порушеннями постави у процесі їхнього фізичного виховання.

Корекція постави у студентів неможлива без правильно організованого, керованого процесу фізичного виховання [7, 10, 11]. Останнє передбачає цілеспрямовану, контрольовану і регульовану зміну їхніх рухових можливостей. Рівень здоров'я, фізичної працездатності і загальний психофізичний стан є критеріями ефективності цього процесу. Таким чином, організація навчального процесу у спеціальних медичних групах (далі СМГ), куди скеровуються для занять студенти із порушеннями постави, вимагає проведення спеціальних заходів, спрямованих на профілактику, своєчасну поточну діагностику і корекцію цих порушень [3, 4, 7, 12].

Сьогодні існує певний перелік наукових праць, предметом яких є методи і технології, що дозволяють практично здійснювати корекцію постави на заняттях фізичним вихованням [1-18]. Проте, більшість досліджень, що проводяться в даний час, спрямовані на вивчення дітей і підлітків до 16 років. При цьому обділено увагою поширення цієї проблеми серед студентів ВНЗ: розгляд цієї проблематики обмежений у наявному науковому доробку. Найчастіше це зумовлено складністю організації роботи і мотивацію студентів до занять фізичною культурою [10, 11].

Попри доволі ґрунтовне опрацювання питань корекції постави засобами фізичного виховання, спільності теоретичних положень, вони загалом вони мають розрізнений й несистематизований характер щодо організаційних і педагогічних засобів, спрямованих на підвищення фізичного стану студентів із порушеннями постави на заняттях у СМГ під час перебування у ВНЗ. Оптимізація фізичного виховання, спрямована на забезпечення його ефективності, вимагає чіткого розуміння загальних закономірностей методичних та практичних аспектів цього процесу.

Мета роботи – узагальнити чинні організаційно-методичні аспекти фізичного виховання студентів із порушеннями в постави, які займаються у спеціальних медичних групах ВНЗ.

Методи дослідження: теоретичний аналіз, систематизація, порівняння різних поглядів на досліджувану проблему, узагальнення даних науково-методичної та спеціальної літератури.

Виклад основного матеріалу дослідження. Порушення постави мають провідне місце серед патологій опорно-рухового апарату, які відрізняються дисоціацією ступеня вираженості. Характер патологічних змін, обумовлених порушеннями постави, визначають основні завдання їхнього лікування [3, 5]. Попри всю різноманітність цих порушень у більшості студентів спостерігаються подібні проблеми [2, 10, 11]. Та як, порушення постави самі по собі не є хворобою, вони створюють умови для захворювань не тільки хребта, але і внутрішніх органів, то погана постава – це або прояв захворювання, або стан передхвороби. При цьому, головна небезпека порушень постави полягає у відсутності больових відчуттів до виникнення дегенеративних змін в міжхребцевих дисках [5, 9].

Відтак, в основі організаційно-методичних підходів у фізичному вихованні студентів із порушеннями в постави – анатоמו-фізіологічні особливості кістково-м'язової системи, характер етіопатогенетичних порушень й корекційних впливів в умовах навчально-виховного процесу, які передбачають послідовне виконання двох етапів: діагностичний і лікувально-профілактичний [2, 11].

Перший етап проводиться за участю медичних працівників навчального закладу й полягає у своєчасній діагностиці порушень постави, визначення їхнього характеру. Основними складовими цього етапу є: скринінгова діагностика порушень при скеруванні студентів у медичні групи для занять фізичним вихованням.

Другий етап здійснюється безпосередньо в процесі занять фізичною культурою, оздоровчий і профілактичний ефект якої нерозривно пов'язаний з підвищеною фізичною активністю, посиленням функцій ОРА, активізацією обміну речовин. Гарантією успішного вирішення поставлених завдань є: активне використання в навчальному процесі методів профілактики й усунення порушень постави, медико-педагогічний моніторинг психофізичного стану студентів, постійний аналіз отриманих результатів [1, 7, 12].

Як вважають фахівці [2-5, 13-18], при виборі коригуючих впливів і складання фізкультурно-оздоровчих програм занять слід урахувати ряд чинників, що впливають на формування правильної постави. Ключовими чинниками розвитку патологій постави у студентів визначають руховий режим, харчування та порушення гігієни навчання [2-4, 7, 10]. Розуміння цього зумовлює особливості застосування засобів, методів фізичного виховання та форми його організації.

Накопичений величезний обсяг об'єктивних знань, свідчить, що порушення постави вимагають постійного, напруженого, планового, комплексного впливу, спрямованого як на усунення основної причини, так і на їхню корекції під постійним контролем профільних фахівців. Згідно існуючим підходам, науково-теоретичні принципи коригуючих впливів фізичного виховання при патологіях постави полягають у наступному:

- використання структурного підходу;
- цілеспрямованість, диференціація та індивідуалізація процесу;
- спрямованість впливу не на усунення симптомів, а на причину патології;
- активізація захисних сил організму та скерування їхньої дії на самозцілення і саморегуляцію [1-18].

Визначено, що обов'язковими умовами успішної реалізації окреслених принципів є створення кваліфікованого

фахового супроводу при активній участі медичних працівників. Ґрунтуючись на відповідних знаннях, основні напрями діяльності фахівців повинні бути спрямовані на: раціональну організацію фізичного виховання у всіх доступних для студентів формах й формування у студентів свідомого ставлення до особистого здоров'я, потреби до здорового способу життя, культури поведінки і здоров'язберігаючої діяльності [1, 8, 18].

Відповідно сучасним науковим уявленням про порушення постави у студентів, суттєвою передумовою їхнього виникнення й розвитку, є слабкість м'язів – стабілізаторів хребта, яка формується на фоні зниженої рухової активності та при недостатньому використанні вправ, які цілеспрямовано сприяють формуванню «м'язового корсету». Найчастіше погана постава поєднується з поганим розвитком м'язів і зниженим загальним тонусом організму. Для цілеспрямованого процесу корекції постави, як правило, застосовують дві групи фізичних вправ: спеціальні та загально розвиваючі. До спеціальних належать вправи, що сприяють формуванню навички правильної постави [1-18]. Незважаючи на те, що існує кілька гіпотез виникнення порушень постави (порушення м'язової рівноваги, порушення обміну у сполучній тканині, порушення росту хребців, тощо), беззаперечним є те, що стан ОНР, а саме навколо хребетних м'язів й зв'язок, зумовлює появу і прогресування порушень постави. При цьому деякі фахівці [5, 6, 12, 18] вважають, що слабкість м'язового корсету і невинувато «щадні» методики фізичного виховання є чільною причиною цього. Відтак, фізичні вправи насамперед повинні бути спрямовані на формування навички правильної постави. Останні добираються відповідно до особливостей порушень постави (з урахуванням вихідного стану організму), при певному темпі і послідовності (з урахуванням резервних можливостей організму). Реалізувати це завдання пропонується шляхом використання спеціальних фізичних вправ, спрямованих на зміцнення м'язового корсета та корекцію патологічного стану хребта [2, 5, 12-18].

На сьогодні науковий пошук у забезпеченні ефективної корекції постави студентів СМГ спрямовано на дослідження шляхів удосконалення їхнього фізичного виховання. Створення оздоровчих програм з використанням засобів різної спрямованості в процесі фізичного виховання студентів із порушеннями в поставі, передбачає забезпечення наступного:

- 1) формування технології педагогічних впливів суворо відповідних цільовим установками фізичного виховання;
- 2) забезпечення функціонування технології як взаємопов'язаної діяльності фахівців й студентів при оптимальній реалізації людських і технічних ресурсів;
- 3) поетапне проектування й планове практичне втілення оздоровчої технології у процесі фізичного виховання;
- 4) наявність у програмі елементів перманентного контролю, що передбачає реалізацію діагностичних процедур, які містять параметри, критерії, інструментарій вимірювання результатів педагогічної діяльності [1-18].

Кожне із цих положень є узагальненим і містить цілий ряд часткових аспектів, пов'язаних з необхідністю урахування індивідуальних особливостей наявних порушень у поставі. Комплексні програми вдосконалення форм і методів фізичного виховання студентів із порушеннями в поставі, які займаються у СМГ присвячено певний перелік праць. Певні автори вбачають резерви вдосконалення в оптимізації співвідношення застосовуваних засобів [2, 3, 18], інші у використанні фізкультурно-оздоровчих чи фітнес-технологій [10, 11], традиційних й нетрадиційних форм та засобів фізичних вправ [12-14]. У ряді досліджень доведено доцільність використання заняття плаванням [17, 18], сучасних новітніх методик і видів фізичної культури [4, 7], які спрямовані на вирішення проблем, зумовлених порушенням постави. Загалом, думки фахівців щодо ефективності засобів, методів і напрямів корекції постави у студентів значно розходяться. Одні вчені [2, 17] виділяють комплекси вправ, що впливають на фізичні і психічні якості; інші [3, 4, 17] пропонують застосовувати комплекси вправ, що поєднуються з дихальними, методами релаксації і концентрації уваги; треті [13, 14, 16] використовують коригуючі засоби в поєднанні з силовими вправами і вправами на розтягування, координацію і рівновагу.

З біологічних позицій для ефективного управління фізичним вихованням студентів із порушеннями постави необхідно враховувати чинники, які є визначальними у процесі формування високого рівня здоров'я, розвитку фізичних якостей і досконалості рухової функції студентів. На основі конструктивного аналізу наукових джерел з питань розробки програм корекції порушень постави у студентів [1-4, 7, 8, 10-18] у процесі фізичного виховання виокремлено наступні ключові положення:

- 1) добір фізичних вправ необхідно здійснювати з урахуванням функціонально-морфологічних особливостей ОРА;
- 2) регламентація та суворе дозування навантажень і адекватне їхнє застосування;
- 3) систематичність використання фізичних вправ, спрямованих на корекцію наявних порушень у поставі;
- 4) використання вправ, спрямованих на підвищення сили м'язів нижніх кінцівок;
- 5) систематичність використання фізичних вправ, спрямованих на удосконалення природних локомоцій;
- 6) використання вправ, спрямованих на формування «м'язового корсету» та підвищення гнучкості хребетного стовпа;
- 7) організація раціонального статодинамічного режиму, який передбачає задоволення ряду вимог (виконання ранкової гімнастики, зберігання правильної пози при сидінні, тощо).

Поряд із тим, дослідженнями засвідчено необхідність особливої уваги при цьому зосередити на вдосконаленні вертикальної стійкості тіла. У ряді праць доведено [5, 6, 9, 11, 15], що дефекти постави сполучаються з порушенням кінематики ходьби. При цьому диференційований підбір комплексів вправ визначається ступенем порушення локомоторної функції при різних порушеннях постави, які визначаються за даними біомеханічних досліджень. Вивчення спеціальних наукових робіт і публікацій [5, 6, 15] з питань кінематики ходьби та її порушень свідчить про доволі ретельний розгляд в існуючих працях цього питання. Проте, незважаючи на широкий спектр досліджуваного напрямку, ще недостатньо, на наш погляд, системних розвідок стосовно студентів СМГ. У спеціальній літературі відсутні дані про особливості біомеханіки ходьби студентів з порушеннями постави. Аналіз наукового доробку дав змогу з'ясувати суперечливі питання, які вказують, що на теперішній час нестачу наукових пошуків питань залежності

кінематичної структури ходьби від порушення просторової організації тіла, які перебувають у прямопропорційній залежності [5]. Особливо актуальним це питання є щодо студентів із офтальмологічними захворюваннями.

В той же час як засвідчено [6, 15], що оптимальне поєднання методів і засобів корекції порушень постави буде сприяти формуванню просторової організації тіла й удосконаленню біомеханіки ходьби у процесі фізичного виховання. У зв'язку з цим, вважаємо доцільним впровадження у фізичне виховання студентів СМГ із порушенням постави сучасних корекційно-профілактичних програм із урахуванням індивідуальних особливостей порушень біомеханіки ходьби і просторової організації тіла. Успіхи сучасної біомеханічної методології створюють перспективи для подальшого вдосконалення засобів і методів формування постави. Розвиток технології і методів вимірювань, впровадження в дослідні процеси комп'ютерних систем значно розширюють можливості фізичного виховання у профілактиці та усуненні порушень постави [4-6, 11, 15].

Таким чином, конструктивний аналіз спеціальної літератури дозволив скласти уявлення про рівень розробки питань корекції порушень постави студентів СМГ із порушеннями в постави у їхньому фізичному вихованні. У процесі вивчення наукової літератури виявлено, що дані, що характеризують організацію фізкультурно-оздоровчих заходів для цієї категорії студентів, представлені доволі фрагментарно й на сьогодні розроблені недостатньо, що не дозволяє повною мірою задовольняти поставлені перед нею вимоги.

Обґрунтування, оцінка й аналіз сучасних джерел літератури дають підстави висновку, що питання корекції порушень постави у студентів СМГ нині, не знаходять належного відображення в теорії й методиці фізичного виховання відповідно сучасним тенденціям розвитку галузі. Загалом емпіричні дослідження цього напрямку присвячені, в основному розгляду методичних особливостей організації корекційно-профілактичних заходів при порушеннях постави. Діючі програми з фізичного виховання студентів СМГ містять загальні підходи без диференціації навчального матеріалу в залежності від ступеню патологічних відхилень постави. Вважаємо, що пропонувані підходи мають утилітарний характер і не сприяють комплексному вирішенню оздоровчих завдань фізичного виховання у СМГ за умови дії низки чинників. Останні диктуються різноманітністю і суперечливістю поглядів за наступним:

- комплектування навчальних груп згідно різновиду відхилень постави, та загального психофізичного стану організму студентів практика проведення академічних занять курсу фізичного виховання у СМГ свідчить про можливість формування окремих груп студентів для здійснення адресної нозологічної корекції;
- зміст навчальних занять (за державною програмою для вузів, вільним вибором на розсуд викладача, тощо) та можливість їхньої динамічної корекції;
- організація занять: особливої значущості мають питання узгодженості різних форм занять й об'єднання їх в одну цілісну педагогічну систему фізичного виховання.;
- спрямованість навчальних занять: для цього повинна бути створена функціональна система колекційного впливу: методики, технології, програми для досягнення позитивного ефекту в усуненні наявних дефектів постави;
- впровадження засобів корекційної спрямованості доцільно здійснювати відповідно до завдань навчального заняття, виду порушень постави, гендерних особливостей студентів, рівня розвитку їхніх фізичних здібностей і фізичного розвитку.
- наявність системи інтегрального перманентного контролю з використанням новітніх здобутків біомеханіки та інформаційних технологій що дозволяє проводити динамічну оцінку з точки зору як доцільності, так і ефективності заходів фізичної корекції. У даний час в оцінці фізичного статусу студента превалює суб'єктивний підхід.

Звідси випливає потреба пошуку найбільш ефективних організаційних форм, засобів і методів фізичного виховання, раціональних підходів у їхньому нормуванні, адекватних функціональним станом організму, які забезпечують цілеспрямований корекційний вплив на патологічний процес у хребті, а також запобігання порушень правильної постави, що сприяють формуванню високого рівня психофізичного стану студентів.

ВИСНОВКИ. На сьогодні, проблема порушень постави є однією з найбільш поширених серед студентів. Це, насамперед, пов'язано зі зниженням рівня їхньої рухової активності і способу життя, що є закономірним наслідком науково-технічного прогресу.

Систематизація наявного масиву знань щодо фізичного виховання студентів СМГ із порушенням постави, свідчить про дискретність розгляду цих питань, зміст корекційних програм студентів ВНЗ має загалом узагальнений характер й не вирішує проблеми конкретних порушень постави. Останнє вимагає критичного й всебічного аналізу, глибокого осмислення проблеми, її обґрунтування та розробки, й засвідчує необхідність розв'язання виокремлених суперечливих аспектів, а також розробки нових підходів до організації та методики фізичного виховання студентів із порушеннями в постави, які займаються у СМГ.

ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ передбачають створення авторських програм фізичного виховання студентів СМГ із порушеннями в постави.

ЛІТЕРАТУРА

1. Evseev Y. Y. Fyzycheskaya kul'tura. Rostov na/D: Fenyks, 2008, 380 s.
2. Zelenskaya N. A. Funktsional'noe sostoyanye studentov s narushenyem osanky v protsesse fyzycheskoho vospytanyya na mladshykh kursakh medytynskoho vuza : : dys.... kand. med. nauk : : 14.00.51, Moskva : : RHMU, 2007, 147 s.
3. Koltoshova T. N. Vtorychnaya profylaktyka narushenyu funktsyy pozvonochnyka u studentov sredstvamy fyzycheskoy kul'tury : avtoref. dys. . kand. ped. nauk. [spets.] 13.00.04 «Teoryya y metodyka fyzycheskoho vospytanyya, sportyvnoy trenirovki y adaptativnoy fyzycheskoy kul'tury», Omsk, 2006, 24 s.
4. Karplyuk R. Do pytannya profylaktyky y korektsiyi funktsional'nykh porushen' oporno-rukhovoho aparatu ditey ta student-s'koyi molodi v protsesi fizychnoho vykhovannya. Molodizhnyy naukovyy visnyk Shkhidnoyevropeys'koho NU im. L.

Ukrayinky. Seriya : Fizychnе vykhovannya, Luts'k, 2015, Vyp.19, S. 22-27.

5. Kashuba V. A. Byomekhanika osanky, Kyev: «Olympyyskaya lyteratura», 2003, 260 s.

6. Kashuba V. A., Adel' Ben Zheddu Profylaktyka y korrektsyya narushenyы prostranstvennoy orhanyzatsyy tela cheloveka v protsesse fizychnoho vospytanyya : monohrafyya, K. : Znanyya Ukrayny, 2005, 158 s.

7. Koryahin V. M., Blavt O. Z. Fizychnе vykhovannya studentiv u spetsial'nykh medychnykh hrupakh : navch. posib., Vydavnytstvo L'viv's'koyi politekhniky, 2013, 488 s.

8. Krutsevych T. Yu. Teoriya i metodyka fizychnoho vykhovannya : pidr. [dlya stud. vyshch. navch. zakl. fiz. vykhovannya i sportu] u 2-kh tomakh, K. : Olimpiys'ka lyteratura, 2008, T. 1, 390 s.; T. 2, 367 s.

9. Жедду А. Б. Корекція порушень статодинамічної постави молодших школярів засобами фізичного виховання : автореф. дис..... канд. наук із фіз. вих. та спорту: [спец.] : 24.00.02 «Фізична культура, фізичне виховання різних груп населення» / Адель Бен Жедду. – К. : НУФВС, 2007. – 20 с.

10. Матвеева Т. В. Комплексная методика физического воспитания студентов специальной медицинской группы со сколиозом : автореф. дис. канд. пед. наук : [спец.] 13.00.04 «Теория и методика физ. воспитания, спортивной тренировки и оздоровительной физ. культуры» / Т. В. Матвеева. – Тула, 2011. – 153 с.

11. Методы оценки и коррекция нарушений осанки у студентов: метод. пос. / сост. О. Н. Кривошѐкова, Т. Ф. Зелова. – Омск, 2011. – 34 с.

12. Ретивых Ю. И. Методика коррекции нарушений осанки студентов средствами оздоровительной физической культуры на основе учета видов и степени деформаций позвоночника : дис.... канд. пед. наук : 13.00.04 / Ретивых Юрий Иванович. – Волгоград, 2009. – 146 с.

13. Ретивых Ю. И. Теоретические и практические аспекты статико-динамических упражнений и новые методы укрепления опорно-двигательного аппарата с учетом восточных оздоровительных систем : монография / Ю. И. Ретивых. – Самара : СГАСУ, 2008. – 199 с.

14. Ретивых Ю. И. Упражнения на тренажерах и с отягощением в процессе коррекции нарушений опорно-двигательной системы : монография. / Ю. И. Ретивых. – Самара: СГАСУ, 2008. – 166 с.

15. Скворцов Д. В. Биомеханические методы реабилитации патологии походки и баланса тела : автореф. дис..... докт. мед. наук : 14.03.11 / Д. В. Скворцов. – М., 2008. – 42 с.

16. Шклярченко А. П. Физиологические принципы использования физических упражнений при сколиотической болезни у детей и подростков / А. П. Шклярченко. – Краснодар : КГМА, 2001. – 200 с.

17. Шубин Д. А. Совершенствование адаптационных возможностей студентов с нарушениями опорно-двигательного аппарата : автореф. дис.... канд. пед. наук. : [спец.] 13.00.04 «Теория и методика физ. воспитания, спортивной тренировки и оздоровительной физ. культуры» / Д. А. Шубин – Чита, 2006. – 24 с.

18. Шитиков Т. А. Эффективность комплексной реабилитации детей и подростков с нарушениями осанки и функциональными сколиотическими деформациями : дис.... канд. мед. наук : 14.00.51 / Шитиков Тимофей Александрович. – Москва, 2004. – 170 с.

**Котко Д.М., Шматова О.О., Цыганенко О.І., Гончарук Н.Л.
Національний університет фізичного виховання та спорту України**

ЕКОЛОГІЧНА МЕДИЦИНА ЯК ПЕРСПЕКТИВНИЙ НАПРЯМОК РОЗВИТКУ СУЧАСНОЇ СПОРТИВНОЇ МЕДИЦИНИ

В статті визначено перспективи використання положень екологічної медицини як нового напрямку розвитку сучасної спортивної медицини та підходів до її викладання в університетах фізичної культури і спорту. Проведений аналіз наукової, науково - методичної літератури та інших джерел інформації показав, що екологічна медицина є перспективним напрямком розвитку сучасної спортивної медицини, є актуальною для сфери спорту особливо стосовно його екстремальних видів, таких як високогірний альпінізм, глибоководний дайвінг, спелеологія, де суттєве значення має позитивна соціальна мотивація до правильної адаптивної поведінки спортсменів стосовно небезпечних чинників довкілля. Для цього нами була розроблена спеціальна програма соціально - просвітницького тренінгу формування позитивної соціальної мотивації до правильної адаптивної поведінки спортсменів. Таким чином у методологічному і практичному аспекті екологічну медицину стосовно сфери спорту можна розглядати як окрему дисципліну та як складову сучасної спортивної медицини, яка може викладатися у магістратурі вузів фізичної культури і спорту за спеціальністю 017 «Фізична культура і спорт» та як розділ дисципліни «Актуальні питання спортивної медицини» або як окрема дисципліна спеціалізації «Екологія фізичної культури і спорту».

Ключові слова: екологічна медицина, спорт, екологічно обумовлені захворювання.

Котко Д.Н., Шматова Е.А., Цыганенко О.И., Гончарук Н.Л. Экологическая медицина как перспективное направление развития современной спортивной медицины.

В статье определены перспективы использования положений экологической медицины как нового направления развития современной спортивной медицины и подходов к ее преподаванию в университетах физической культуры и спорта. Проведенный анализ научной, научно - методической литературы и других источников информации показал, что экологическая медицина является перспективным направлением развития современной спортивной медицины, является актуальной для сферы спорта особенно в отношении его экстремальных видов, таких как высокогорный альпинизм, глубоководный дайвинг, спелеология, где существенное значение имеет положительная социальная мотивация к правильному адаптивному поведению спортсменов при воздействии опасных факторов окружающей